

Európai Bizottság  
Energiaügyi és Közlekedési Főigazgatóság

## A bővítés és az Európai Unió energiapolitikája

### Az új Tagországok várható nehézségei és haszna az energiaszektorban

#### 1. Előszó

*“Ha a közlekedési folyosók a gazdaságunk ütőerei, akkor az energia a bennük áramló vér. A bővítésnek jelentős hatása lesz az EU energiapolitikájára, különösen pedig a leendő Tagországok energiaszektorára. Hogy jobban megértsük, hogy mi a tét, a jövőbeli új Tagországok állampolgárai átfogó tudással kell rendelkezzenek az EU-ról és szakpolitikáiról, így az energiapolitikáról is, illetve ezen politikáknak országaik gazdaságára gyakorolt hatásáról.”*

**Loyola de Palacio**, Európai Bizottság  
közlekedésért és energiáért felelő elnökhelyettese

Jelen Memorandum rövid áttekintést nyújt az EU energiapolitikájának az elkövetkezendő évekre vonatkozó fő célkitűzéseiről és várható problémáiról. Emellett rávilágít a bővítésnek a csatlakozó országok energiaszektorára részére jelentett néhány előnyére is. A Memorandum megmutatja, hogy mit tesz az EU annak érdekében, hogy segítsen jövőbeli tagállamainak abban, hogy felkészítsék energiaszektorukat azon problémákra, amelyek a csatlakozás nyomán merülhetnek majd fel, illetve, hogy miként segít majd nekik az EU a közös energiapolitikába való integrálódásban.

#### Jelen Memorandum 2 részből áll:

- EU energiapolitika – egy rövid áttekintés,
- A csatlakozó országok számára az energiaszektorban felmerülő problémák és várható hasznok.

#### 1. EU energiapolitika – rövid áttekintés

Az Európai Unió hosszú távú energiapolitikájának célja, hogy biztosítsa állampolgárainak jólétét és a gazdaság megfelelő működését, az energiatermékekhez való zavartalan hozzájutást a piacon valamennyi (magán- és ipari) fogyasztó számára, megfizethető árakon, s eközben tekintetbe vegye a környezetvédelmi szempontokat, valamint a fenntartható növekedés felé történő elmozdulást.

Az EU energiapolitikája előtt álló problémák:

- az ellátás biztonsága
- az energiapiacok kompetitívitása
- a környezetvédelem
- a bővítés.

## Az ellátás biztonsága

Az európai energiaellátási politika kontextusa az elmúlt 30 évben politikai, környezeti, gazdasági valamint energiapiaci fejlemények – mint például a bővítés, a klímaváltozás és a piacok liberalizálása - nyomán változott. Ugyanakkor az európai energiaellátási politikák különböző típusú kockázatokkal szembesülnek – fizikai, gazdasági és környezeti kockázatokkal. Az EU egyre több energiát fogyaszt és egyre több energiahordozót importál. A közösségi termelés nem tudja fedezni az Unió energiaigényét. Aktív, közös energiapolitika nélkül az EU nem fogja tudni teljesíteni hosszú távú gazdaságstratégiai terveit és növekvő mértékben függővé válik majd az energia importtól.

Mint azt az Európai Bizottság Zöld Könyve megállapítja („Egy biztonságos európai energiaellátási stratégia felé” – 2000 november), amennyiben nem történik semmilyen intézkedést, úgy 20-30 éven belül az Unió energiaigényének 70%-át importáruból fogja fedezni, szemben a jelenlegi 50%-kal. Ez a függés a gazdaság valamennyi szektorát érinti. A kibővülés nem érinti e trendeket.

### Importált energia

(2000-ben, ill. 2003-ban)

(grafikon)

#### Gazdasági implikációk:

240 milliárd euró – 1999-ben

#### Geopolitikai implikációk:

Az olajimport 45%-a a Közel-Keletről, a földgázimport 42%-a Oroszországból érkezik

#### Környezeti kockázatok:

Az importolaj 90%-a és az importált földgáz 25%- tengeren keresztül érkezik.

Külső forrású ellátmányának biztosítását illetően az Unió nehéz választásokkal kerül szembe. Újfajta partnerségre lesz szükség az energiatermelő országokat (Oroszországot, Algériát, a Kaszpi medence országait, valamint az OPEC országokat ) illetően, illetve a tranzit szerepet játszó országok (például Ukrajna) esetében. Az Unió már szoros partnerséget alakított ki Oroszországgal, és új szállítókat talált, új hálózatokon keresztül. Az Uniónak emellett arra is szüksége van, hogy képes legyen a **meglévő ellátási hálózatokat biztosítani és modernizálni**. Támogatnia kell a **megújítható energiaforrásokat, és az energiagazdaságosságot**, és a lehető legjobb választ kell találnia arra az érzékeny kérdésre, hogy milyen szerepe legyen a nukleáris energiának a kibővült Unión belül. Mindenesetre, az EU-nak a **kevésbé szennyező energiaforrásokat** kell majd előnyben részesítenie. Az elektromos energia, illetve a földgáz piacának nagyobb mértékű integrációjára lesz szükség ahhoz, hogy a rendszer hatékonyabban működhessen. Az „Egy biztonságos európai energiaellátási stratégia felé” című Zöld Könyv felvázolja a biztonságos európai energiaellátási stratégia kereteit.

#### E stratégia értelmében:

- Folytatni szükséges az energia, különösen a villamos energia és a földgáz belső piacának kialakítását.
- Az Uniónak **új egyensúlyt kell létrehoznia kínálati politikáját illetően**, egy keresleti politika irányában történő egyértelmű elmozdulás útján. A Közösségen belül a kínálati oldal fokozásának mozgásteret csekély, tekintettel annak igényeire, ezzel szemben a kereslet fokozásának lehetőségei ígéretesebbek.
- A Zöld Könyv valódi **változást** hirdet meg **a fogyasztói magatartás terén**. Kiemeli az adóztatás szerepét abban, hogy egy szabályozottabb fogyasztás irányába terelje a keresletet, a környezet fokozottabb védelme céljából. Az **adóztatást, illetve a pénzügyi lefölözéseket** támogatja az anyag, szem előtt tartva az energia káros környezeti hatásának büntetését.
- Az **új és megújítható energiaforrások** (beleértve a bioenergia hordozók) fejlesztése a kulcsa a kínálati oldalon előidézendő változásnak. Célként szerepel részarányuk megduplázása az energiakínálati palettán, 6%-ról 12%-ra, illetve részesedésük emelése a villamos energia termelésben, 14%-ról 22%-ra, 2010-ig.
- A **nukleáris energia** jövője az ellátás biztonságát illetően bizonytalan. Részesedését több tényező befolyásolja majd: a kyotoi folyamat, a versenyképesség, a nagyközönség általi elfogadottsága, a szennyezés problémája, valamint a biztonság kérdése a csatlakozó országokban.
- Az olaj- és földgázimport növekszik, és erőteljesebb mechanizmusokra van szükség a **stratégiai készletek felhalmozásához**, illetve új import útvonalak előrelátásához.

## Kompetitív belső piac kialakítása az energia szektorban

A piaci integráció az Európai Unió energiapolitikájának központi, meghatározó tényezője. Az EU elfogadott néhány intézkedést, amelyek eredménye a belső piac létrehozása, különösen a földgáz és villamos energia szolgáltatást illetően, egy jelentős kezdeti árcsökkenő hatás mellett.

Több éves vita után, 1996-ban megindult a villamos energia piacának liberalizációja, majd 1998-tól a földgázpiacé is. Ennek következtében a villamos energia piacának kétharmada, a földgázénak pedig 80%-a vált szabaddá. A Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament közötti intenzív vita nyomán megállapodás született arról, hogy 2007-ig teljes mértékben liberalizálják a villamos energia és a földgáz piacokat.

### **Az energiapiac teljes mértékben szabaddá válásához vezető szakaszok:**

**2004** – kereskedelmi szektor liberalizálása,

**2007** – hazai fogyasztók piacának liberalizálása.

A cél: egységes villamos energia és földgáz piacot teremteni, amely átfogja az egész EU-t és nem állandósítja az elkülönült piacokat. Ennek érdekében rendszeres találkozókat tartanak a szabályozók és a szektor képviselői között, hogy a határokon átnyúló kereskedelem kérdéseiben döntsenek. A legfontosabb kérdések a határokon átnyúló kereskedelemre vonatkozó vámok, illetve a szűkös kapcsolódási kapacitás kezelésének kérdése.

Az egységes energiapiac biztosítani fogja, hogy a villamos energia és a földgáz az Európai Unión belül versenyfeltételek mellett, illetve a lehető leghatékonyabb módon kerül eladásra, ami költségcsökkenéshez vezet majd. Ezzel egyidejűleg az új jogi szabályozás jelentősen megerősítette a belső piac közszolgálati jellegét, beleértve azon új kötelezettségeket, miszerint a villamos energiaszolgáltatásban teljes körű szolgáltatást kell nyújtani, illetve hogy a sebezhető fogyasztókat védeni kell. A belső piac keretei emellett ösztönözni fogják az energiatermelés hatékonyságát is. Annak biztosításához, hogy az Európai Unió egésze részesedjen a belső piac előnyeiből, egyes területek között nagyobb mértékű kapcsolódásra van szükség. Ez nemcsak a hatékony termelők által szolgáltatott energiához tesz lehetővé az Unió egész területén hozzáférést, hanem az ellátás biztonságát is növeli.

**A villamos energia piaca megnyitásának kezdeti tapasztalatai:**

A villamos energia ipar teljes gazdasági és politikai arculata radikálisan megváltozott.

Már ez jelentős csökkenést idézett elő a lakossági és az ipari villamos energia árakban (1996 óta átlagosan 6%-ot, de egyes Tagállamokban akár 20%-ot is).

**(Az ipari villamos energia árakban tapasztalható trendek az egyes Tagállamokban.)**

(1995-ben, illetve 2000-ben)

(€ cent /kWh-ban, hozzáadott érték adó és energiaadó nélkül)

(grafikon)

Az energiatakarékosság fokozása céljából a Közösségnek ösztönöznie kell az **új technológiák** használatát. A belső energiapiac kialakításának kérdését a transz-európai **energiahálózatok (TEN-E) programmal** szoros összefüggésben kell szemlélni. A villamos energia szektor hatékonyságának növelése, illetve a torlódások és szűk keresztmetszetek elkerülése érdekében az Európai Bizottság 2001 decemberében egy energia infrastruktúra csomagot terjesztett elő, melynek célja a létező villamos energia és földgáz infrastruktúra használatának optimalizálása, illetve egy új, európai érdekeltégű infrastruktúra építésének ösztönzése volt. A megfelelő infrastruktúra megépítése révén az Unió kedvezőbb helyzetbe kerül egy igazi belső piac előnyeinek megragadása, illetve az ellátás biztonsága, a megerősített regionális kohézió, illetve a bővülés által jelentett kihívásoknak történő megfelelés szempontjából.

A villamos energia, illetve földgáz infrastruktúra alapos felmérése nyomán a Bizottság egy 13 konkrét intézkedésből álló akciótervet terjesztett elő. Az akcióterv sikere valamennyi érintett politikai és pénzügyi erőfeszítéseitől függ majd: az ipari szektortól, illetve a nemzeti és európai szintű közigazgatástól.

Az akcióterv figyelembe veszi annak igényét is, hogy a csatlakozó országokat mihamarább teljes mértékben integrálják a belső villamos energia és földgáz piacba, és hogy a TEN-E program irányelveit oly módon frissítsék, hogy az tartalmazza a program finanszírozási feltételeinek megfelelő projekteket.<sup>1</sup> A PHARE és a MEDA programok már eddig is több olyan kelet-nyugati és regionális kapcsolódásra vonatkozó tanulmányt finanszíroztak, amelyek a csatlakozó országok villamos energia hálózataira, illetve az ahhoz kapcsolódó regionális hálózatokra vonatkoztak.

## **Környezetvédelem**

Az energia termelésnek, illetve fogyasztásnak egyaránt jelentős hatása van a környezetre. A környezetvédelem az EU egyik prioritása. A környezetvédelmi megfontolásoknak így hatással kell lenniük azokra az Uniós döntésekre, amelyeket az energia szektor jövőjével kapcsolatosan hoznak meg.

<sup>1</sup>A Bizottság Tájékoztatója a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a bővített Európai Unióra, illetve szomszédaira és partnereire vonatkozó energia politika kialakításáról. COM(2003) 262final, 13.5.2003

Az üvegházhatás elleni küzdelem sürgőssé vált. Az ember által generált széndioxid kibocsátás túlnyomó többsége az energia és a közlekedési szektornak tulajdonítható. A fuvarozás, illetve a villamos energia / hő-termelés felel a széndioxid kibocsátás durván egy-egy harmadáért.

### **Klíma változás**

Az utóbbi évtizedben az üvegházhatású gázok (széndioxid, metán, stb.) ember felelősségéhez kapcsolható részéről már elismerték, hogy ezek komoly veszélyt jelentenek bolygónk időjárására. A kibocsátás volumenének növekedése gyorsabb és jelentősebb arányú, mint ahogyan azt eredetileg előrevetítették.

Az EU felelős a világ széndioxid kibocsátásának 14 százalékáért. Az 1997-es Kyotoi Konferencián az EU vállalta, hogy 2003 és 2012 között az üvegház hatású gázkibocsátását az 1990-es adatokhoz képest 8%-kal csökkenti. A jelenlegi trend 5%-os növekedést mutat.

Az EU évente további 300 Mt széndioxidot (kb. 10%) bocsátana ki, ha nem termelne atomenergiával is villamos energiát.

Az üvegházhatású gázokon túlmenő gázok **kibocsátásának csökkentése** további gazdasági kihívást jelent az Unió számára. Az európai jogi szabályozás egyre több és egyre szigorúbb korlátozásról rendelkezett azon tevékenységeket illetően, amelyek az alábbi területeken szennyeznek: az üzemanyagok minősége, a hulladékfeldolgozási munkálatok, illetve a savasodó gázokra vonatkozó nemzeti kibocsátási plafonok.

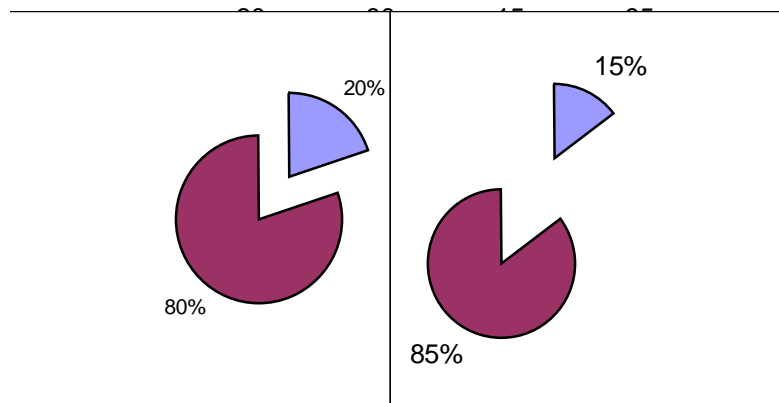
Az Európai Unió elfogadott továbbá egy, a megújuló energiaforrásokból termelt energia előmozdítását célzó törvényt is. A 2001/77/EC Irányelv *a megújuló energiaforrásokból termelt villamosenergia előmozdításáról* főként azt célozta meg, hogy kidolgozzon egy keretet, amely szerint 2010-re az EU által az 1997-es Kyotoi Jegyzőkönyvben az üvegházhatású gázok kibocsátása csökkentésére vonatkozóan vállalt kötelezettségekkel összhangban a bruttó villamos energia fogyasztásban **14%-ról 22%-ra növelje a környezetbarát villamos energia arányát.**

Az energiatakarékosság egy másik fontos építőeleme a kyotoi célkitűzések megvalósításának, és a **2002/91/EC Irányelvet az épületek energia hatékonyságáról** ebben a kontextusban kell vizsgálni. Ez törvényi kereteket biztosít a szektor energiafogyasztásának korlátozására, amely szektor az Európai Unió energiafogyasztásának 40%-át képviseli. Az Irányelv végrehajtásával ezen energiafogyasztás 22%-a megtakarítható.

## Energia és fuvarozás - a klíma változás fő forrásai

**Energia és fuvarozás:**  
az üvegházhatású gázok 80%-a

**Közúti fuvarozás:**  
széndioxid 85%-a



**A széndioxid a globális felmelegedési potenciál körülbelül 80%-át teszi ki.**  
**Az ember által előállított széndioxid kibocsátás 94%-a az energia szektorból származik.**  
**A széndioxid kibocsátás növekményének 90%-a a fuvarozásból származik.**

## Felkészülés a bővítésre

A kelet-európai országok küszöbön álló EU csatlakozása új kihívásokat jelent az Európai Unió energiapolitikája számára. Alapvető kihívást jelent majd az új Tagállamok belső energiapiacba történő integrálása, úgy, hogy részesülni lehessen minden olyan előnyből, ami villamos energia és földgáz piacokon a verseny kialakulásával, az energiafelhasználás hatékonyságának fokozásával, illetve a megújuló energiaforrások fokozatos bevezetésével kapcsolatos.

Mind az EU-15-ök, mind a csatlakozó országok energia rendszere hasonló mértékű importfüggést irányoz elő hosszú távon (2030-ra 67,8%-ot, illetve 65,2%-ot). Ez annak ellenére van így, hogy a csatlakozó országok jelenlegi helyzete sokkal jobb, minthogy az importfüggésük 2000-ben 30% volt, szemben az EU-15-ök 49%-ával. E változás várható fő okai a csatlakozó országok várhatóan gyorsabban növekvő energiaigénye, illetve az emellett csökkenő belföldi szilárd tüzelőanyag termelés lehetnek.

A csatlakozó országok függősége a **földgázt** illetően (72%) magasabb, mint az EU-15-öké (41,7%). Hasonló, bár kevésbé kiélezett különbség figyelhető meg az **olajat** illetően (87,7%, illetve 76,8% 1998-ban).

Általában véve azt lehet mondani, hogy a tagjelölt országoknak erős a szilárd tüzelőanyag-függése (lignit-alapú villamos energia szektoruk továbbra is versenyképes maradhat). A széntermelés átstrukturálása a tagjelölt országokban hosszú és nehéz folyamat lesz, akárcsak az EU-ban volt - eközben ezen országokban széles körben el kell terjedniük a szilárd tüzelőanyagokat illetően a tiszta technológiáknak.

Az atomenergia biztonságával kapcsolatosan a csatlakozási tárgyalásokon megállapodás született arról, hogy néhány atomerőművet, amelyet nem lehet gazdaságosan felújítani, bezárnak. Emellett megállapodás született arról is, hogy bizonyos intézkedéseket bezárásukig is meg kell tenni ezen üzemekben, hogy a bővített EU-ban magas szintű energiabiztonság valósuljon meg.

## MEMORANDUM

**Tagjelölt országok: Importfüggés (1999-től, %-ban)**

Tüzelőanyag fajta	Átlag osan*	EU	Csatlak. +tagjel. Országk	BG	CY	CZ	EE	HU	LT	LV	MT	PL	RO	SK	SI	TR
összes tüz.anyag	45,7	47,6	36,9	48,5	100,5	25,0	38,2	54,3	53,5	57,8	100,0	9,9	21,9	68,7	55,5	61,4
szilárd tüz.anyag	27,6	47,0	-3,7	31,3	85,7	-28,9	10,5	25,3	69,9	67,0	--	-25,8	25,5	77,4	22,5	33,3
olaj	73,7	72,2	85,2	94,4	102,5	95,1	92,9	75,1	86,0	83,5	100,0	95,5	36,2	97,3	100,4	89,0
földgáz	49,2	44,7	72,9	102,6	--	96,3	100,0	73,9	100,0	103,5	--	67,2	18,5	91,4	99,4	95,0

(\*Megjegyzés: Az átlag súlyozott, és az összes jelenlegi Tagállam mellett magában foglalja a 13 csatlakozó és tagjelölt országot is. A negatív számok azt jelentik, hogy az ország azon tüzelőanyagból nettó exportőr. A 100% fölötti értékek a készletek változásából adódhatnak.)

**2 – Várható problémák, illetve előnyök az új Tagállamok számára az energia szektorban****A Memorandum e második része a következő témákat tartalmazza:**

- A Csatlakozó országok villamos energia és földgáz belső piaca liberalizációjának következményei
- Az energetikai infrastruktúra kedvezőbb belső kapcsolódásai (részvétel a TEN-E programban)
- Energia hatékonyság és megújuló energia források a bővítés kontextusában
- A bővítés - lehetőség a környezetvédelmi szempontoknak az energia- és fuvarozási politikába történő integrálására
- Miért fontos a nukleáris biztonság, és melyek lesznek az új Tagállamok számára a kihívások, illetve előnyök e téren?
- A PHARE programok által nyújtott intézményes támogatás
- Következtetések

**A csatlakozó országoknak a villamos energia és földgáz belső piacba történő integrálása**

A villamos energia és földgáz piacok megnyitásának egyik fő mozgatóereje az, hogy a fogyasztói árak csökkenhessenek. Az EU tapasztalata azt mutatja, hogy az árak máris csökkennek a piacnyitás kezdete óta (ld. a táblázatot a 4. oldalon). A csatlakozó országok is, hosszú és közép távon, várhatóan szintén a belső energia piac ezen trendjeit fogják tapasztalni. Emellett a villamos energia és a földgáz piacok megnyitása növelni fogja az új Tagállamok ellátási biztonságát és gazdasági hatékonyságát is.

Az energia piacok integrálása életbevágó lesz az energia fogyasztók védelme szempontjából. A közszolgálat olyan vonatkozásai, mint az energia eljuttatása valamennyi fogyasztóhoz, az idősek és a hátrányos helyzetűek védelme jobban elláthatóak lesznek a nyitott piac keretében. A fogyasztók kiszolgálása javulni fog, ha az energia szolgáltatóknak versenyezniük kell ügyfeleikért.

Az energia piacok megnyitása új munkahelyeket fog teremteni. Az energia szektoron belüli verseny végső soron az üzleti lehetőségek bővülésével jár majd, ami pedig a foglalkoztatás bővítését teszi lehetővé a piac jelenlegi, illetve új résztvevői számára.

Az EU földgáz és villamos energia piaca jelenleg 250 milliárd euró éves forgalmú, és a bővítés után csak növekedni fog.

## A “közösségi vívmányok” erőteljes ösztönzést jelentenek a tagjelölt országokban a villamos energia szektor megreformálására

A “közösségi vívmányok” átvételének szükségessége az utóbbi öt évben minden bizonnyal az egyik legnagyobb ösztönző erőt jelentette a tagjelölt országokban a villamos energia szektor reformja irányába. A “Villamos energia” Irányelv (96/92/EC) fokozatosan véget vet az állam monopóliumán alapuló modellnek és konkrétan a következőket jelenti: 1) szabályozó szervek felállítása az energia szektorban; 2) versenyfeltételek kialakítása a szektorban; 3) átláthatóság az árak tekintetében.

Jelentős pozitív fejlemények máris láthatóak: valamennyi Csatlakozó országban megtörtént a szabályozó szervek felállítása; Lengyelország, Csehország és Magyarország csatlakozott a UCTPE európai hálózathoz; a fogyasztókat feljogosították a külföldi szolgáltatókkal való kapcsolatokra (2003. január 1-től például Magyarországon a villamos energia fogyasztás 33%-át teheti ki a külföldi termelők szolgáltatása).

## Jobb kapcsolódás az energia infrastruktúrához (részvétel a TEN-E programban)

Ahhoz, hogy az integrált belső piac hatékonyan működjön, egyaránt fontos az, hogy a jelenlegi és a jövőbeli Tagállamokat összekapcsoló, megfelelő infrastruktúra létesüljön. A Bizottság hozott néhány intézkedést ez ügyben, többek között kitűzött egy 10%-os összekapcsolódási célt, valamint azt, hogy a Transz-Európai Hálózat (TEN-E) finanszírozásában előnyt élvezhessenek az “európai érdekek szempontjából Priorizálható Projektek<sup>2</sup>”.

A különböző országok villamos energia és földgáz hálózatainak megfelelő mértékű összekapcsolódása nélkül nem fejlődhet ki igazi versenypiac, ahol az ellátási biztonság is magas szintű.

## Energia hatékonyság és megújuló energia források a bővítés kontextusában

A megújuló energia források mind a Közösségben, mind a leendő Tagállamokban az energia termelésnek csak csekély százalékát teszik ki. A csatlakozási folyamat keretében irányadó célokat tűztek ki arra vonatkozóan, hogy a leendő Tagállamok villamos energia termelésének mekkora hányadát tegye ki a megújuló energia források. A Bizottság monitorozza ezen nemzeti célok teljesítését, és szükség esetén kötelező célokat ír elő azon Államoknak, amelyek nem teljesítik vállalásaikat.

A törvényhozói lépéseket, amelyek magukban foglalják az épületekben folytatandó energiatakarékosságra vonatkozó irányelvet is, kiegészíti az *“Intelligens Energia Európának” (2003-2006)* Program. Ez a program hivatott megvalósítani a Zöld Könyvben felvázolt stratégiát az energiaellátás biztonsága, az energiafelhasználás hatékonyságának fokozása, illetve a megújuló energiaforrás potenciál kifejlesztése tekintetében. Bár nem minden ország rendelkezik azonos energia hatékonysági potenciállal, e program a leendő Európai Unió Tagállamok számára megadhatja a lökést egy összehangoltabb erőfeszítésre,

<sup>2</sup> COM (2001)775, 20.12.2001, Kommunikáció a Bizottságtól az Európai Parlamenthez és az Európai Energia Infrastruktúra Tanácsához. A Bizottság egy további Kommunikációt irányoz elő e témában 2003-ra, a 2001-es Kommunikációt követően elért előrehaladásra építve, és konkrétan megcélozva a Csatlakozó országokat.

hogy a kereslet növekedését nagyobb mértékben energiatakarékossági ösztönzőkkel és a kínálat diverzifikálásával egyenlítsék ki.

## **A bővítés - lehetőség a környezetvédelmi szempontoknak a jövőbeli energia és fuvarozási politikába történő integrálására**

Az elmúlt tíz év során elért haladás ellenére a környezetvédelem még mindig azon területek közé tartozik, amelyeken belül a tagjelölt országoknak van felzárkóznivalójuk az EU normákhoz. Az egy főre jutó kibocsátási mutatók átlagosan magasabbak mint az EU-ban, és az energiaszektor gyakran elavult technológiát használ és gyengébb minőségű tüzelőanyaggal dolgozik.

Az Új Tagállamok meg kell, hogy feleljenek az EU környezetvédelmi előírásainak. Ez azután javítani fogja környezetvédelmi helyzetüket. Az EU környezetvédelmi törvényeinek alkalmazása a tagjelölt országoknak jobb közegészségügyet, tisztább levegőt, jobb ivóvizet, és magasabb szintű környezetvédelmi demokráciát jelent majd.

A *környezetvédelmi közösségi vívmányok* egyaránt tartalmazznak klímával kapcsolatos törvénykezést, illetve más, az energia szempontjából releváns törvényhozást. Az olyan környezetvédelmi *közösségi vívmányok* alkalmazása, mint a levegőre, a vízre, az ipari környezetszennyezésre és hulladékokra vonatkozóké, egyben szilárd keretet és hajtóerőt jelent az üvegház hatású gázok kibocsátásának csökkentése irányába, miközben integrálja a klímaváltozással kapcsolatos megfontolásokat több szektorális politikába is, beleértve az energia szektort. Az klímától függő törvénykezés - a 99/296/EC sz. Tanácsi Határozat - a széndioxid és más, üvegház hatású gázok kibocsátása monitorozásával foglalkozik.

Az EU előírásainak való megfelelés **energiatakarékosságra és a megújuló energia források bővebb használatára** fogja ösztönözni az Új Tagállamokat. A bővítés egyszersmind lehetőséget ad a tagjelölt országoknak arra, hogy megelőzzék környezeti problémáikat, úgy, hogy integrálják a környezetvédelmi szempontokat a jövőbeli energia és fuvarozási politikáikba.

## **Miért fontos a nukleáris biztonság és melyek lesznek az új Tagállamok számára a kihívások, illetve az előnyök e téren?**

Akárcsak néhány EU Tagállam, egyes csatlakozó országok is erősen függenek a nukleáris energia termeléstől. Az EU-ban a villamos energia 35%-át termelik atomenergiával. Ez az adat a csatlakozó országok esetében átlagosan alacsonyabb, de egyesek közülük villamos energiájuk akár 3/4-ét is e forrásból nyerik. Az EU-ak biztosítani kell, hogy valamennyi nukleáris berendezést a lehető leghigorúbb biztonsági feltételek szerint működtessék, hogy megóvhassák a polgárokat és a környezetet a potenciális sugárzás veszélytől.

### **(Atomerőművek a tagjelölt országokban)**

(ábra / térkép)

(o Azon országok, amelyekben vannak olyan atomerőművek, amelyeket 2009-re le kell állítani)

(o Azon országok, amelyek atomerőművei megfelelnek a biztonsági normáknak)

(A 12 pályázó ország közül, amelyek az Unióhoz történő csatlakozásról tárgyalnak, hétben (Bulgáriában, Romániában, Magyarországon, Csehországban, Szlovákiában, Szlovéniában, Litvániában) működnek atomerőművek, amelyek a nemzeti villamos energia termelés 8-73%-át adják.)

A nukleáris biztonságot természeténél fogva nem lehet egy pusztán nemzeti perspektívából megítélni. Csak közös szabályozással lehet garantálni, hogy magas szintjét meg lehessen őrizni a kibővített Unióban is. A nukleáris biztonság közösségi szintű megvalósítása céljából a Bizottság a közelmúltban előterjesztett egy szabályozási csomagot, amely a nukleáris biztonságra, az elavult berendezések leszerelésére, és a radioaktív hulladék kezelésére terjed ki.

Az EU nukleáris biztonsággal kapcsolatos politikája eredményeként a csatlakozó országok közül azokkal, ahol gazdaságosan nem felújítható reaktorok vannak (Litvánia, Bulgária, Szlovákia), a csatlakozási tárgyalások során megállapodtak arról, hogy egyes reaktorokat leállítanak. Ezek közé tartozik az ignalinai erőmű Litvániában, a bohunicei erőmű Szlovákiában, illetve a kozlodui erőmű Bulgáriában.

Az EU teljes mértékben támogatja ezt a folyamatot, jelentős támogatási csomaggal: Szlovákiának 150 millió eurós, Litvániának 285 millió eurós, Bulgáriának pedig 200 millió eurós juttatással.

Bulgária ezen felül részesül még egy 212 millió eurós Euratom kölcsönben is, két kozlodui reaktor felújítására. Az EU emellett nemzetközi fundraising találkozókot is szervezni kíván a lezárási folyamathoz szükséges többlet források mobilizálásához. Az első ilyen konferenciát 2000 nyarán Litvániában tartották.

Az 1990 és 1999 közötti időszakban az EU körülbelül 200 millió eurót költött PHARE programja keretében a tagjelölt országokban a nukleáris biztonság javítására.

A csatlakozó országokban megeremtendő nukleáris biztonsághoz nyújtott EU támogatások adatai magukban foglalják a 2002 decemberben Koppenhágában megtartott Európai Csúcstalálkozón megállapodott összegeket is: 2004-2006-ig évente 125 millió eurót a nukleáris biztonság terén végrehajtandó átmeneti intézkedésekre.

## **Intézményes támogatás Phare projektek révén**

Az Európai Unió különböző területeken nyújt pénzügyi segítséget azzal a céllal, hogy segítse a csatlakozó és a tagjelölt országokat a szükséges reformok végrehajtásában. A közép- és kelet-európai országok<sup>3</sup> többek között a Phare programon keresztül jutnak pénzügyi alapokhoz, amelynek két fő célzott területe: az intézmények erősítése, az EU törvénykezés fejlesztésének való megfelelés, illetve a gazdasági és szociális kohézió. Az előbbi célja azon demokratikus intézmények, közigazgatási szervek és szervezetek EU mintákhoz való adaptálása és megerősítése, amelyeknek a hatáskörébe tartozik az EU törvényhozás, beleértve az energia szektorra vonatkozó törvényhozás alkalmazását, illetve végrehajtását. A Phare projektek támogatást nyújtanak a csatlakozó országoknak ahhoz, hogy megerősítsék, illetve kiépítsék az új intézményeket, például a villamos energia és a földgáz piac szabályozó intézményeit, és felkészítsék a közigazgatást a reformok következményeire.

---

<sup>3</sup> A mediterrán országok, Málta, Ciprus és Törökország nem jogosultak a Phare program igénybevitelére, más költségvetési forrásokból kapnak EU támogatást.

Az energia területén például a következő Phare projektek indultak: támogatás a szabályozó hatóságoknak a földgáz és villamos energia piacok működésének felügyeletéhez; energia hatékonysági intézkedések, és a megújuló energia források támogatása (nemzeti hálózatok kialakítása); az EU energetikai programjaiban történő részvétel támogatása; a nemzeti energia hatóságok erősítése.

Ezen túlmenően a Bizottság tanácsadást biztosít olyan nemzetközi pénzügyi intézményeknek, mint az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD), amelyek az energia szektor modernizálásához nyújtanak kölcsönöket. A csatlakozó országok EBRD által támogatott fontosabb energia infrastrukturális projektjei a következőket tartalmazzák: a helyi távfűtési és energiaellátási rendszerek modernizációját; az energetikai vállalatok átstrukturálását; az energiagazdaságossági intézkedések támogatását; a hálózatok határokon átnyúló összekapcsolását.

A közösségi vívmányok átvétele az energia szektor terén segítette a csatlakozó országoknak abban, hogy átlátható és liberalizált nemzeti energia piacot alakítsanak ki, az EU egységes piacába történő teljes integrálódásra való felkészülés jegyében. Ez ösztönözte a villamos energia és földgáz piacok átstrukturálását és liberalizálását, illetve fokozatos megnyitásokat a piaci verseny előtt (az energia szektor a transz-európai villamos energia és földgáz hálózatokon keresztül fokozatosan összekapcsolódik majd a jelenlegi Európai Unió piacával).

### **Következtetések:**

Az európai energiaipar előtt álló alapvető problémák a bővítés után is megmaradnak. Ezek közé tartozik – mint az *„Egy biztonságos európai energiaellátási stratégia felé”* című Zöld Könyvben felvázolásra került – a jelenleg 50% körüli, viszonylag magas importhányad, amely a jelenlegi trendek folytatódása esetén 2030-ra 70%-ra emelkedhet. Az import olajtól, illetve földgáztól való függés mértéke úgy tűnik még magasabb lesz.

Ellátási problémák leginkább az olaj és földgáz ellátás terén merülhetnek fel. A tagjelölt országoknak nincsenek jelentős olaj és földgáz tartalékaik, így a bővítés nem csökkenti az importhányadot. Emiatt kulcsfontosságú marad az energiaellátási hálózatok optimalizálása, illetve egy folyamatos fogyasztó-termelő dialógus kialakítása.